Bertók László

Ha elfogyott a szó

VERS - LXIV. évfolyam, 49. szám, 2020. december 4.

Ha a történet másképpen alakul, az itt olvasható vers jeles napot ünnepelt volna, az 1935. december 6-án született Bertók László 85. születésnapját. Nem így lett; noha az elmúlt években sok betegség gyötörte őt, halálát egy véletlen baleset következtében előálló trauma okozta 2020. szeptember 14-én, és váratlanul következett be. A költő hagyatékában négy letisztázott, publikálatlan vers maradt fenn, mind a négy az epigrammának abban a kétsoros, saját címet is viselő formájában, amiből mindig kilenc ilyen egység egymás mellé helyezésével jött ki a külön nagy címmel ellátott, egyetlen versnek tekintett darab. Bertók László a 2010-es évek közepe óta kizárólag ebben a formában írt verset, utolsó két kötete, a *Firkák a szalmaszálra* (2015) és az események fordulata folytán posztumusz, de még önállóan, a szerzői autoritás teljes birtokában összeállított *Együtt forog* (2020) ilyen versekből, ahogy az első ilyen kötet címébe Bertók beemelte és ahogy beszélgetésekben mindig is emlegette, „firkákból" áll. A *Jelenkor* főszerkesztője, Ágoston Zoltán, aki élete utolsó napjaiban otthonában találkozott a költővel, tudott a versek létezéséről, és tudott arról is, hogy Bertók a verseket a *Jelenkor* és az *ÉS* között szándékozik megosztani, merthogy ezt Bertók azon az utolsó találkozáson elmondta neki. A fennmaradt kéziratok közül kettőre *(A pillanat fölött, Mintha egy nagy ajtót)* a költő kézírásával a „Jelenkor" név volt felírva, Ágoston Zoltán és Bertók Attila jóvoltából a másik két vers *(Ha elfogyott a szó, Mintha vele ülnél)* került hozzánk, az *ÉS* szerkesztőségébe. Bertók László az *Élet és Irodalom*nak 1974 óta volt rendszeresen közölt, szívesen látott, elismerő fogadtatásban részesített szerzője.

Szeptember közepén nem tartottam még a decemberi számok szerkesztésénél, nem kerestem még Lacit, hogy adjon verset. Ám hozzá kell tennem, hogy szereplése az évet záró karácsonyi számban számomra mindenkor kulcskérdés volt, a 2018-as és 2019-es év kivételével az elmúlt húsz évben a karácsonyi összeállításokban ő mindig benne is volt, termékenyebb éveiben év közben is sokszor adott verset. Idén ráadásként itt volt ez a „kerek" születésnap, amire a különleges alkalmakra olyannyira kihegyezett lelkialkatával ő is biztosan, és én is nagyon készültem. A mostani és a két hét múlva a karácsonyi számban olvasható vers a fentebb leírt módon került hozzám, de úgy veszem, hogy mindez az ő leghívebb szándékait tükrözi, és a legtermészetesebb módon, telefonokkal, kéréssel, kérleléssel, győzködéssel, hosszú beszélgetésekkel és végül a mellékletet tartalmazó e-mail megérkezésével folyt le. Erre a születésnapi emlékezésre a kettő közül az összegzőbb, összefoglalóbb jellegű darabot választottam, azt a verset, amelynek egységei mintha általánosabban vetnének számot vagy játszanának el egész költői pályája természetével – és abban bízom, hogy ő maga is így választott volna.

Csuhai István